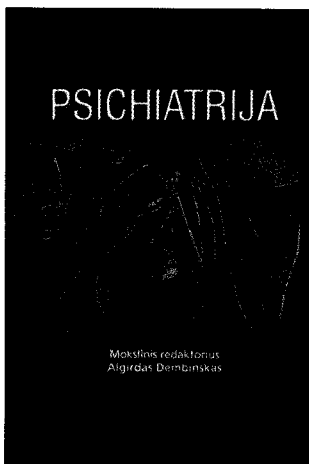

“Psichiatrija” – naujas lietuviškas vadovėlis medicinos specialistams

Istoriją nuo knygos idėjos iki pasirodymo knygynuose ir bibliotekose pasakoja vadovėlio mokslinis redaktorius prof. habil. dr. Algirdas Dembinskas

Knygos rašymo idėja kyla tada, kai sukaupi tam tikrą žinių kiekį ir norisi tomis žiniomis pasidalyti su kitais. Paskaitų metu nėra galimybių supažindinti klausytojo su požiūriu į psichikos sutrikimą istorija, sutrikimo eiga nuo jo prodromo iki kliniškai reikšmingų požymių, netipiškais sutrikimo atvejais ir diferencine diagnostika. Vadovėlis “Psichiatrija” skaitytojui padės susidaryti išsamesnį, visuminį psichikos sutrikimų supratimą. Šio vadovėlio idėja man kilo dirbant Vilniaus universiteto Psichiatrijos katedros asistentu maždaug prieš 30 metų. Vadovėlio projektą pateikiau to meto Švietimo ministerijai, kuri svarstė šį klausimą, tačiau leidimo rašyti vadovėliui nedavė. Jų motyvas buvo toks: jei Psichiatrijos katedros docentai ir profesoriai neparašo psichiatrijos vadovėlio (jie žadėjo parašyti psichiatrijos vadovėlį), tai katedros asistentas tikrai nesugebės šio darbo atlikti. Prieš 5 metus mano pareigos jau leido suburti autorių kolektyvą ir parašyti ne monografiją, bet Švietimo ministerijos patvirtintą mokymo priemonę. Vadovėlis spaudai buvo paruoštas prieš 2 metus, bet dėl finansavimo leidybai trūkumo pasirodė tik pastaruoju metu. Knygą parengė palyginti gausus, dvidešimt vieno autoriaus kolektyvas. Tai buvo būtina dėl to, kad vienam autoriui sunku išsamiai, remiantis naujaisiais mokslo duomenimis, aprašyti visas psichiatrijos sritis. Keleto autorių darbas knygos skaitytojui leidžia geriau pažinti psichikos sutrikimus: vieni sutrikimai aprašyti remiantis daugiau biologiniu psichikos sutrikimų supratimu, kiti – daugiau psichodinaminium. Jeigu palygintumėte pradinį knygos variantą su išleistu, rastumėte nemažai skirtumų. Vadovėlio rašymas – nelengvas darbas, kai kuriuos skyrius teko perrašyti kelis kartus. Malonu prisiminti, kad rengiant knygą nesutarimų tarp autorių neiškilo. Vadovėlyje galima perskaityti ir anksčiau lietuviškoje literatūroje plačiai nevartotų terminų, pavyzdžiui, “įkyrybės”. Šioje srityje ypač daug teko padirbėti psichodinaminės psichiatrijos specialistams – jiems teko kurti beveik naują lietuvišką šios psichiatrijos srities terminiją. Gaila, bet kalbos redakcija nesutiko su “schizofrenijos” terminu. Teko vartoti žodį “šizofrenija”, nors šio psichikos sutrikimo pavadinimas visose pasaulio kalbose,

išskyrus rusų, pradedamas rašyti “sch” raidėmis. Vadovėlyje nėra vaikų ir paauglių psichiatrijos skyrių. Matyt, šių psichiatrijos sričių specialistai šias temas pateiks savo vadovėliuose. Dabar kartais pagalvoju: turbūt gerai, kad prieš kelis dešimtmečius man nepavyko parašyti psichiatrijos vadovėlio. Pastarųjų metų psichiatrijos moksle įvyko daug reikšmingų pokyčių: sukurtas naujas tarptautinės ligų klasifikacijos variantas (TLK-10), pasikeitė požiūris į psichikos sutrikimų etiologiją ir patogenezę, gydymą, sukurta daug naujų psichotropinių vaistų. Taip pat pasikeitė ir mano paties požiūris į kai kuriuos psichikos sutrikimus. Manau, kad mūsų vadovėlis užpildys ilgą laiką buvusią psichiatrijos literatūros trūkumą lietuvių kalba – vienintelį psichiatrijos vadovėlį, “Įvadą į psichiatriją” 1935 m. išleido prof. J. Blažys. Beje, buvo planų atnaujinti prof. J. Blažio vadovėlio leidimą – tačiau ir vėl darbą sutrukdė finansinės problemos.

Man teko rašyti skyrius apie pasaulio ir Lietuvos psichiatrijos istoriją, psichikos ligonio ištyrimą, psichikos sutrikimų simptomus ir sindromus, šizofrenijos spektro sutrikimus. Vienas didžiausių sunkumų buvo parašyti Lietuvos psichiatrijos istorijos skyrių. Rėmiausi prof. J. Šurkaus disertacijomis apie Lietuvos psichiatrijos istoriją, taip pat prieš rašydamas šį skyrių paprašiau visų Lietuvos psichikos sveikatos priežiūros įstaigų vadovų aprašyti savo įstaigos istoriją. Medžiagos gavau tikrai daug, tačiau ne viską galėjau paminėti vadovėlio skyriuje “Lietuvos psichiatrijos istorija”. Tam tektų paskirti atskirą knygą. Rašydamas psichikos sutrikimų simptomų ir sindromų skyrių daugiausia rėmiausi klasikine vokiečių, prancūzų ir rusų psichiatrijos literatūra. Dabartinėje anglų kalba parašytoje literatūroje ši tema dažniausiai nagrinėjama gana siaurai, o, pavyzdžiui, vokiečių psichiatrijos klasikas O. Bumke bendrajai psychopatologijai skyrė tris iš dešimties savo parašyto vadovo tomų. Rėmiausi daugelio psichiatrijos klasikų veikalais – vienos knygos, kaip vadovėlio, pavyzdžio neturėjau.

Neretai psichikos sutrikimas prasideda ar pasireiškia somatiniais simptomais. Su tokiais pacientais dažniausiai susiduria vidaus ligų ir bendrosios praktikos gydytojai. Nuo ankstyvos psichikos sutrikimo diagnostikos daug priklauso sergančiojo likimas. Todėl vadovėlis skirtas ne tik psichiatrijos, bet ir kitų medicinos sričių specialistams, medicinos studentams ir rezidentams.

Esu patenkintas išleistu vadovėliu. Norėčiau padėkoti vadovėlio autorių kolektyvui ir žmonėms, kurie prisidėjo prie knygos išleidimo.